

ZÁKLADY PRÁVA PRO EKONOMY

Jak se orientovat v právu, číst zákon a rozpoznat rizika ve smlouvě

1. přednáška | semestrální projekt: právní život podniku

Co si dnes odnesete

Rozlišíte soukromé a veřejné právo na běžné podnikové situaci.

Najdete aktuální právní předpis a zorientujete se v jeho struktuře.

Přečtete ustanovení jako soubor podmínek, povinností a následků.

Provedete první kontrolu smlouvy a označíte právní rizika.

Budete vědět, kdy už podnik potřebuje odbornou právní pomoc.

Právo se v podniku mění na ekonomický dopad

Právní riziko ovlivňuje peníze, čas i rozhodování.

Právní otázka	Ekonomický dopad	Manažerská otázka
Kdo smí podepsat?	Platnost obchodu a vymahatelnost	Má osoba oprávnění jednat?
Kdy musí být dodáno?	Cash flow, sklad, sankce	Je termín přesný a prokazatelný?
Co se stane při vadě?	Náklady na opravu a reklamaci	Kdo nese náklady a jak dlouho?
Jak vztah ukončit?	Fixní náklady a ztracené výnosy	Máme výpověď nebo odstoupení?

Právo vedle dalších pravidel

Právní pravidla

stanoví nebo uznává stát

mají určenou formu

stát je může vynutit

Další pravidla

morálka a etika

obchodní zvyklosti

profesní standardy a interní pravidla

mohou ovlivnit výklad i reputaci

Právní norma

Je obecně závazným pravidlem chování.

Má státem stanovenou nebo uznanou formu.

Určuje, kdo a za jakých podmínek musí, smí nebo nesmí jednat.

Její porušení může vyvolat právní následek.

Při čtení hledáme hypotézu, dispozici a sankci, i když nejsou v jedné větě.

Právní vztah: kdo, o čem a s jakými právy

Prvek	Otázka	Příklad z podniku
Subjekty	Kdo vstupuje do vztahu?	společnost a dodavatel
Objekt	Čeho se vztah týká?	dodávka kávovaru nebo licence
Obsah	Jaká práva a povinnosti vznikají?	dodat, převzít, zaplatit, odstranit vady

Soukromé a veřejné právo

Soukromé právo

subjekty mají rovné postavení

vztah často vzniká smlouvou

strany si mohou řadu pravidel upravit

příklad: nájem provozovny

Veřejné právo

orgán veřejné moci rozhoduje z
pravomoci

povinnost může vzniknout bez souhlasu

postup a meze stanoví zákon

příklad: pokuta správního orgánu

Jeden podnik řeší oba světy

Otázka pro studenty: Kde stojí subjekty v rovném postavení?

Kavárna uzavře nájemní smlouvu s vlastníkem prostoru:

Stavební úřad rozhoduje o povolení:

Dodavatel poruší smlouvu:

Kontrolní orgán uloží opatření:

Hmotné a procesní právo

Hmotné právo

určuje práva a povinnosti

například povinnost zaplatit kupní cenu

odpovídá na otázku: co komu náleží?

Procesní právo

určuje postup při ochraně práva

například podání žaloby a dokazování

odpovídá na otázku: jak právo prosadit?

Prameny práva a právní síla

Nižší právní předpis nesmí odporovat vyššímu.

Úroveň	Příklad	Praktický význam
Ústavní pořádek	Ústava, Listina	hranice státní moci a základní práva
Právo Evropské unie a mezinárodní smlouvy	nařízení EU, vyhlášené smlouvy	mohou přímo ovlivnit podnikání
Zákony	občanský zákoník, zákon o obchodních korporacích	hlavní pravidla soukromého práva
Podzákonné předpisy	nařízení vlády, vyhlášky	provádějí zákonné zmocnění

Platnost, účinnost a aktuální znění

Platnost

předpis se stal součástí právního řádu

zpravidla po vyhlášení ve Sbírce zákonů
a mezinárodních smluv

Účinnost

od tohoto dne se podle předpisu
postupuje

mezi platností a účinností může být
časový odstup

vždy kontrolujeme znění účinné v
rozhodný den

Kde hledat právní informace

Začínáme u oficiálního zdroje. Vyhledávač slouží jen jako rozcestník.

Zdroj	Co v něm hledat	Kontrolní otázka
e-Sbírka.cz	oficiální znění právních předpisů	Je znění účinné k potřebnému datu?
or.justice.cz	veřejný rejstřík a sbírka listin	Kdo smí jednat za společnost?
ares.gov.cz	základní údaje o ekonomickém subjektu	Sedí IČO, sídlo a právní forma?
Komentáře a právní databáze	výklad, judikaturu a souvislosti	Je zdroj aktuální a důvěryhodný?

Jak je postaven právní předpis

Název a číslo předpisu určují, s jakým textem pracujeme.

Části, hlavy a díly seskupují příbuzná témata.

Paragraf obsahuje odstavce, písmena a někdy body.

Poznámka pod čarou není totéž co závazné pravidlo.

Přechodná ustanovení určují, podle kterého znění posoudit starší vztah.

Jak přečíst jedno ustanovení

Krok	Otázka při čtení	Co si poznamenat
1	Na koho pravidlo dopadá?	adresát
2	Za jakých podmínek?	rozhodné skutečnosti
3	Musí, smí, nebo nesmí?	povinnost, oprávnění, zákaz
4	Co přesně má nastat a kdy?	plnění a lhůta
5	Jaký následek má porušení?	nárok, neplatnost, sankce
6	Není jinde výjimka nebo zvláštní pravidlo?	související ustanovení

Kogentní a dispozitivní pravidla

Kogentní

od pravidla se nelze platně odchýlit

chrání veřejný pořádek, postavení osob
nebo jiný významný zájem

smlouva nemůže zákonný zákaz obejít

Dispozitivní

strany si mohou ujednat vlastní řešení

zákonná úprava doplní to, co smlouva
neřeší

v soukromém právu má smlouva velký
prostor

Úplný a příkladný výčet

Taxativní výčet

obsahuje uzavřený seznam

další případ nelze volně doplnit

signály: pouze, jen, v těchto případech

Demonstrativní výčet

uvádí typické příklady

umožňuje zahrnout srovnatelné případy

signály: zejména, například, mimo jiné

Zásady soukromého práva

Autonomie vůle: osoby si uspořádají záležitosti podle svého rozhodnutí v zákonných mezích.

Poctivost a dobrá víra: právní styk stojí na férovém jednání a důvěře.

Smlouvy se plní: daný slib zavazuje.

Zákaz zneužití práva: zjevné zneužití nepožívá právní ochrany.

Prevence: každý má rozumně předcházet újmě.

Bdělým náleží práva: podnik musí hlídat lhůty a své nároky.

Zásady v ekonomické praxi

Situace	Dotčená zásada	Manažerský důsledek
Dodavatel zatají známou překážku dodání.	poctivost	ověřit komunikaci a odpovědnost za škodu
Smlouva neřeší prudký růst vstupů.	autonomie vůle	sjednat cenový mechanismus předem
Podnik nechá pohledávku bez kontroly.	bdělým náleží práva	hlídat splatnost a promlčení
Partner vykonává právo jen s cílem škodit.	zákaz zneužití práva	posoudit účel a důkazy

Sedm kroků k řešení právního problému

1. Oddělte fakta od domněnek a seřadte je v čase.
2. Určete osoby, jejich role a oprávnění jednat.
3. Pojmenujte právní otázku jednou větou.
4. Najděte smlouvu, zákon a další relevantní podklady.
5. Přiřadte pravidlo ke konkrétním faktům.
6. Vyhodnoťte možné následky, náklady a důkazy.
7. Navrhněte rozhodnutí a určete, co je třeba ověřit s právníkem.

Smlouva často není jediný dokument

Výsledek může tvořit nabídka, objednávka, potvrzení, e-mailová komunikace a obchodní podmínky.

Přílohy mohou určit technickou specifikaci, cenu nebo harmonogram.

Pozdější dodatek může změnit původní dohodu.

Před podpisem proto sestavte úplný balík dokumentů a zkontrolujte jejich pořadí.

První kontrola smlouvy

Oblast	Co musí být jasné	Ekonomické riziko
Strany a podpis	přesná identifikace a oprávnění jednat	smlouva nepůjde prosadit proti správné osobě
Plnění	co, v jaké kvalitě, kde a kdy	spor o cenu, vady nebo zpoždění
Cena	částka, DPH, splatnost a změna ceny	neočekávaný náklad nebo výpadek cash flow
Porušení	náprava, smluvní pokuta, náhrada škody	neúměrné sankce nebo slabá ochrana
Konec vztahu	dobu, výpověď, odstoupení a vypořádání	dlouhý závazek bez cesty ven

Varovné signály ve smlouvě

Text smlouvy

neurčité pojmy bez definice

odkazy na chybějící přílohy

jednostranná možnost měnit cenu nebo podmínky

nejasné pořadí dokumentů

Riziko pro podnik

automatické prodlužování

krátké lhůty k reklamaci

vysoké nebo jednostranné sankce

cizí právo, cizí soud nebo rozhodčí doložka

Důkaz rozhoduje o vymahatelnosti

Uchovávejte podepsanou verzi, přílohy a dodatky.

Potvrzujte změny rozsahu, ceny a termínů písemně.

Dokumentujte předání, vady, reklamace a reakce druhé strany.

Zaznamenejte, kdo rozhodl a kdo komunikaci převzal.

Dobré právo bez důkazu může mít nízkou praktickou hodnotu.

AI jako pomocník při právní práci

Vhodné použití

převod složitého textu do otázek
návrh kontrolního seznamu
porovnání dvou verzí smlouvy
vyhledání míst, která vyžadují ověření

Nutné ověření

aktuální a úplné znění předpisu
správnost citace a judikatury
dopad na konkrétní fakta
důvěrnost vložených dokumentů

Napojení na semestrální projekt

Každá skupina převezme jednu zakladatelskou kartu a rozdělí role pěti zakladatelů.

První portfolio začne profilem podniku, cílem zakladatelů a mapou právních rizik.

V dalších týdnech tým doplní právní formu, pravidla jednání, majetek, smlouvy a řešení problémů.

Každé rozhodnutí musí mít právní důvod, ekonomický dopad a podklad v portfolio.

Výstup z dnešní hodiny

Exit ticket: tři krátké odpovědi za skupinu

Jednou větou popište největší právní riziko vašeho podniku.

Uved'te, kde byste hledali pravidlo nebo ověřili obchodního partnera.

Napište jednu otázku, kterou položíte před podpisem první smlouvy.